

ПРЕАМБУЛА

Државе-потписнице ове Конвенције,

Сматрајући да у складу с принципима проглашеним у Повељи Уједињених нација, признавање урођеног достојанства и једнаких и неотуђивих права свих чланова људске породице представља темељ слободе, правде и мира на свијету;

Имајући на уму да су народи Уједињених нација, у Повељи потврдили своју вјеру у основна људска права и у достојанство и вриједност људске особе, и одлучили да потакну друштвени напредак и бољи животни стандард у већој слободи;

Признајући да су се Уједињене нације у Општој декларацији о људским правима и у међународним Уговорима о људским правима, прогласиле и сложиле се да свако има сва права и слободе изложене у овим документима, без обзира на разлике као што су раса, боја коже, вјера, спол, језик, политичко или друго мишљење, национално или друштвено поријекло, имовина, рођење или било који други статус;

Подсјећајући да је Општа декларација о људским правима Уједињених нација прогласила да дјетињство има право на посебну бригу и помоћ;

Убијеђени да би породици, као основној групи друштва и природном окружењу за раст и добробит својих чланова, а нарочито дјеце, требало пружити потребну заштиту и помоћ, тако да би могла потпуно преузети своје обавезе у оквиру људске заједнице;

Признајући да би дијете, због потпуног и складног развоја своје личности требало да одраста у породичном окружењу, у атмосфери среће, љубави и разумијевања;

Сматрајући да дијете треба да буде потпуно спремно да живи појединачним животом у друштву, и одгојено у духу идеала прокламираних у Повељи Уједињених нација, а нарочито у духу мира, достојанства, толеранције, слободе, једнакости и солидарности;

Имајући на уму да је потреба да се посебна брига посвети дјечи изражена у Женевској декларацији о правима дјетета из 1924. Као и у Декларацији о правима дјетета прихваћеној од Генералне скупштине 20. новембра 1959, призната у Општој декларацији о људским правима, у међународном Споразуму о грађанским и политичким правима (нарочито у члановима 23. и 24, у међународном Споразуму о економским, друштвеним и културним правима (нарочито у члану 10), те у статутима и релевантним документима специјализираних агенција и међународних организација које се брину за добробит дјеце;

Имајући на уму да, као што је речено у Декларацији о правима дјетета, “дијете, због своје физичке и духовне незрелости, треба посебну заштиту и бригу, укључујући одговарајућу законску заштиту, прије као и после рођења”;

Подсјећајући на одредбе Декларације о друштвеним и правним принципима у погледу заштите и добробити дјеце, са посебним освртом на смјештај у скрбничке породице и усвајање дјеце било у оквиру земље или међународно усвајање, те на одредбе Стандардних минималних

правила Уједињених нација за провођење правде за младе (Пекиншка правила) и Декларације о заштити жена и дјеце у великој невољи и оружаним сукобима;

Признајући да у свим државама свијета постоје дјеца која живе под изузетно тешким условима и да та дјеца требају посебну бригу;

Узимајући у обзир значај традиција и културних вриједности сваког народа за заштиту и складни развитак дјетета;

Признајући значај међународне сарадње за побољшање животних услова дјеце у свакој земљи, а нарочито у земљама у развоју,

договориле су се као што слиједи:

ДИО I

Члан 1.

У овој Конвенцији дијете значи свако људско биће млађе од 18 година, осим ако се по закону који се примјењује на дијете пунољетност не стјече раније.

Члан 2.

1. Државе-потписнице ће поштовати и гарантирати права изложена у овој Конвенцији сваком дјетету у својој јурисдикцији, без дискриминације било које врсте, без обзира којој раси, боји, spolu, језику, религији, политичком или другом мишљењу, националном, етничком или друштвеном поријеклу, без обзира на имовинско стање, онеспособљености, рођење или други статус коме дијете, његови родитељи или законски старатељи припадају.

2. Државе-потписнице ће предузети све одговарајуће мјере да осигурају заштиту дјетета од свих облика дискриминације или казне на основу статуса, активности, израженог мишљења или убјеђења родитеља дјетета, законских старатеља или чланова породице.

Члан 3.

1. У свим акцијама у вези с дјецом, без обзира да ли их подузимају јавне или приватне друштвене добротворне институције, судови, управне власти или законска тијела, најбољи интереси дјетета биће од првенственог значаја.

2. Државе-потписнице узимају на себе да осигурају дјетету заштиту и бригу која је потребна за његову добробит, узимајући у обзир права и дужности његових родитеља, законских старатеља или других појединаца законски одговорних за њега, и да би се ово постигло, предузеће све законске и управне мјере.

3. Државе-потписнице ће осигурати да се институције, службе и установе одговорне за бригу о дјечи и њихову заштиту придржавају стандарда успостављених од одговарајућих власти, нарочито у погледу сигурности, здравља, у броју и прикладности њиховог особља као и одговарајућег надзора над њима.

Члан 4.

Државе-потписнице ће подузети све одговарајуће законске, управне и друге мјере за имплементацију права признатих у овој Конвенцији. [то се тиче економских, друштвених и културних права, државе-потписнице ће подузети такве мјере до крајњих граница њима доступних средстава, а, тамо гдје је то потребно, и у оквирима међународне сарадње.

Члан 5.

Државе-потписнице ће поштовати одговорности, права и дужности родитеља, или, гдје је то примјењиво, чланова шире породице или друштвене заједнице према локалним обичајима законских старатеља или других особа законски одговорних за дијете, да би се пружило, на начин усклађен с развојним способностима дјетета, одговарајуће усмјерење и вођство у примјени права дјетета признатих у овој Конвенцији.

Члан 6.

1. Државе-потписнице признају да свако дијете има урођено право на живот.
2. Државе-потписнице ће до крајње могуће мјере осигурати преживљавање и развој дјетета.

Члан 7.

1. Дијете ће бити регистрирано одмах након рођења и имаће од рођења право на име, право да стекне држављанство, и, колико је то могуће, право да познаје своје родитеље и да се они брину за њега.
2. Државе-потписнице ће осигурати имплементацију тих права у складу са својим националним законима и својим обавезама према релевантним међународним инструментима у овој области, нарочито тамо гдје би дијете било без држављанства.

Члан 8.

1. Државе-потписнице ће поштовати право дјетета да сачува свој идентитет, укључујући држављанство, име и породичне односе које признаје закон, без незаконитог уплитања.
2. Тамо гдје је дијете незаконито лишено неких или свих елемената свога идентитета, државе-потписнице ће пружити одговарајућу помоћ и заштиту да би се што прије успоставио дјететов идентитет.

Члан 9.

1. Државе-потписнице ће се побринути да дијете не буде против своје воље одвојено од својих родитеља, осим када надлежне власти које подлијежу судском испитивању одлуче, у складу с одговарајућим законима и процедурама, да је такво одвајање потребно у најбољем интересу дјетета. Таква одлука може бити потребна у одређеним случајевима као што су злостављање или занемаривање дјетета од родитеља, или гдје родитељи живе одвојено и мора се донијети одлука о дјететовом мјесту становања.
2. У било каквим поступцима који произилазе из става 1. овог члана, све заинтересоване стране ће добити прилику да учествују у поступку и изразе своје погледе.

3. Државе-потписнице ће поштовати право дјетета које је одвојено од једног или оба родитеља да одржава личне везе и непосредни додир с оба родитеља редовно, осим када је то супротно интересима дјетета.

4. Тамо гдје такво одвајање произилази из било какве акције коју је започела држава-потписница, као што су притвор, затвор, прогон, депортација или смрт (укључујући смрт произашлу из било којег узрока док је дотична особа под надзором) једног или оба родитеља, или самог дјетета, та држава-потписница ће, на захтјев, дати родитељима, дјетету или, ако је то примјерено, другом члану породице битне информације о мјесту на коме се налази одсутни члан (или чланови) породице, осим ако би давање такве информације било штетно по добробит дјетета. Државе-потписнице ће, надаље, јамчити да подношење таквог захтјева неће имати никакве негативне посљедице по особу (или особе) које су у питању.

Члан 10.

1. У складу с обавезама држава-потписница из члана 9, став 1, молбе дјетета или његових родитеља да уђу у државу-потписницу или изађу из ње у циљу поновног сједињења породице рјешават ће државе-потписнице на позитиван, хуман и брз начин. Државе-потписнице ће надаље јамчити да подношење таквог захтјева неће имати никакве негативне посљедице за подносиоце молбе и чланове њихове породице.

2. Дијете чији родитељи живе у различитим државама имаће право, осим у изузетним случајевима, да редовно одржава личне односе и непосредни додир с оба родитеља. Да би се то постигло и у складу с обавезом држава-потписница из члана 9, став 1, државе-потписнице ће поштовати право дјетета и његових родитеља да напусте било коју земљу, укључујући и своју, као и да уђу у своју земљу. Право напуштања било које земље биће ограничено само законским прописима који су потребни да би се заштитила јавна сигурност, јавни ред (ордре публиц), јавно здравље, морал, или права и слободе других, и оно је у складу са свим другим правима признатим у овој Конвенцији.

Члан 11.

1. Државе-потписнице ће предузети мјере против незаконитог одводјења и невраћања дјете из иностранства.

2. У том циљу државе-потписнице ће тежити закључивању билатералних или мултилатералних споразума или продужавању постојећих споразума.

Члан 12.

1. Државе-потписнице ће осигурати дјетету које је у стању да обликује своје властите ставове право да слободно изражава такве ставове по свим питањима која се тичу дјетета, а ставовима ће се придавати одговарајућа важност у складу с узрастом и зрелошћу дјетета.

2. У ову сврху дијете ће посебно добити прилику да буде саслушано у било каквом судском или управном поступку који се тиче дјетета, било директно, преко представника или одговарајућег тијела, на начин који је у складу с процедуралним правилима националног закона.

Члан 13.

1. Дијете ће имати слободу изражавања, и то право укључује слободу да тражи, прима и даје информације и идеје свих врста, без обзира на границе, било усмено или писмено, у штампи, у облику умјетности или преко било којег другог медија по дјечијем избору.

2. Изражавање овог права може бити подложно извјесним ограничењима, али она морају бити само она предвиђена законом и неопходна:

(а) За поштовање права или угледа других, или

(б) За заштиту националне сигурности или јавног реда (ордре публиц), или јавног здравља или морала.

Члан 14.

1. Државе-потписнице ће поштовати право дјетета на слободу мисли, савјести и религије.

2. Државе-потписнице ће поштовати права и дружности родитеља и, када је то примјенљиво, старатеља, да дају усмјерење дјетету у испољавању његових права на начин који је у складу с развојним способностима дјетета.

3. Слобода да се испољава вјера или увјерења може се ограничити само на начин прописан законом, и ако је то неопходно да би се заштитила јавна сигурност, ред, здравље или морал, или основна права и слободе других.

Члан 15.

1. Државе-потписнице признају право дјетета на слободу удруживања и на слободу мирног збора.

2. Никаква се ограничења не могу ставити на испољавање ових права осим оних наметнутих у складу са законом и која су потребна у демократском друштву, у интересу државне сигурности или јавне безбједности, јавног реда (ордре публиц), заштите јавног здравља, морала или заштите права и слобода других.

Члан 16.

1. Ниједно дијете неће бити подвргнуто произвољном или незаконитом уплитању у његов приватни живот, породицу, дом или дописивање, нити незаконитим нападима на његову част и углед.

2. Дијете има право на законску заштиту против таквог уплитања или напада.

Члан 17.

Државе-потписнице признају значајну функцију масовних медија и јамчиће дјетету приступ информацијама и материјалима из различитих домаћих и међународних извора, нарочито оних који имају за циљ унапређење дјететове друштвене, духовне и моралне добробити и физичког и менталног здравља.

У том циљу државе-потписнице ће:

- (а) Подржавати масовне медије у ширењу информација и материјала који доносе дјетету друштвену и културну корист и у духу члана 29.
- (б) Подржавати међународну сарадњу у производњи, размјени и ширењу таквих информација и материјала из различитих културних, националних и међународних извора;
- (ц) Подржавати производњу и дистрибуцију дјечијих књига;
- (д) Подржавати масовне медије да посвете посебну пажњу лингвистичким потребама дјетета које припада мањинској групи или које је аутохтоно;
- (е) Подржавати развитак одговарајућих смјерница за заштиту дјетета од информација или материјала који штетно дјелују на његову добробит, имајући на уму одредбе чланова 13. и 18.

Члан 18.

1. Државе-потписнице ће се трудити што више могу да осигурају признање принципа да оба родитеља у основи имају заједничку одговорност за подизање и развитак дјетета. Родитељи или, ако је такав случај, законски старатељи, сnose првенствену одговорност за подизање и развитак дјетета. Њихова основна бригаа ће бити најбољи дјететови интереси.
2. Да би гарантирале и унаприједиле права изнесена у овој Конвенцији, државе-потписнице ће пружити одговарајућу помоћ родитељима или законским старатељима, у сношењу одговорности за подизање дјетета и осигураће развитак институција, установа и служби за бригу о дјечи.
3. Државе-потписнице ће предузети све одговарајуће мјере да би се осигурало да дјеца запослених родитеља имају право да се користе службама и установама за бригу о дјечи које им одговарају.

Члан 19.

1. Државе-потписнице ће предузети све одговарајуће законске, управне, друштвене и образовне мјере да би се дијете заштитило од свих облика физичког, или менталног насиља, повреде или злостављања, занемаривања или немарног поступка, злоупотребе или експлоатације, укључујући и сексуално злостављање док је на бризи родитеља, законских старатеља или било које друге особе која се брине о дјетету.
2. Такве заштитне мјере треба да у одговарајућој мјери укључују и дјелотворне поступке на успостављању друштвених програма да би се пружила потребна подршка дјетету и онима који се брину о дјетету, као и других облика спречавања и идентификације, пријављивања, препоручивања, истраживања, лијечења и праћења случајева злостављања дјеце описаних раније и, када је то потребно, судско укључивање.

Члан 20.

1. Дијете привремено или стално лишено свог породичног окружења, или оно које због властитих најбољих интереса не може остати у том окружењу, имаће право на посебну заштиту и помоћ коју ће пружити држава.

2. Државе-потписнице ће у складу са својим националним законима обезбиједити алтернативну бригу за такво дијете.

3. Таква брига може укључити, поред осталог, давање на бригу, кафалу у исламском закону, усвајање, или, ако је потребно, смјештање у одговарајуће институције за бригу о дјечи. Када се буду разматрала рјешења, дужна пажња биће посвећена пожељности континуитета у дјечијем подизању, као и дјечијем етничком, вјерском, културном и лингвистичком поријеклу.

Члан 21.

Државе-потписнице које признају и/или дозвољавају систем усвајања обезбиједит ће да најбољи интереси дјетета буду основни критериј те ће:

(а) Обезбиједити да усвајање дјетета може бити одобрено само од одговорних власти које одлучују, у складу са законом и поступцима и на основу свих значајних и поузданих информација, да се усвајање може одобрити у односу на дјечији статус који се тиче родитеља, рођака и законских старатеља, и да, ако је то потребно, заинтересирана лица дају свој свјесни пристанак на усвајање на основу оне препоруке која се сматра неопходном;

(б) Признати да усвајање у другој земљи може да се размотри као алтернативни начин бриге за дијете, ако се дијете не може збринуту у другој породици или бити усвојено, или се не може на одговарајући начин збринуту у земљи из које је поријеклом;

(ц) Обезбиједити да дијете чији се случај разматра за усвојење у другој земљи, ужива заштиту и стандарде једнаке онима који постоје у случају усвајања у властитој земљи;

(д) Предузети све потребне мјере да обезбиједи да у случају усвајања у другој земљи, то не резултира неприличним стјецањем профита од оних који су у то укључени;

(е) Унаприједити, гдје је то прикладно, циљеве овог члана закључујући билатералне или мултилатералне договоре или споразуме и тежити, у овом оквиру, да се обезбиједи да овлаштени органи или власти проводе смјештање дјетата у другој земљи.

Члан 22.

1. Државе-потписнице ће предузети одговарајуће мјере да обезбиједи да дијете које тражи статус избјеглице или које се сматра избјеглицом према примјењивим међународним и домаћим законима и поступцима добије, без обзира да ли је праћено својим родитељима или другим особама, одговарајућу заштиту и хуманитарну помоћ у очувању примјенљивих права изложених у овој Конвенцији, у другим међународним инструментима људских права или хуманости чији су потписници споменуте државе.

2. У ту сврху државе-потписнице ће, уколико то буду сматрале за потребно, сарађивати у свим напорима Уједињених нација и других овлаштених међудржавних организација или невладиних организација које сарађују с Уједињеним нацијама да се заштити и помогне таквом дјетету и да се потраже родитељи или други чланови породице било којег дјетета-избјеглице да би се добили подаци потребни за поновно сједињење с његовом породицом. У случајевима гдје се не могу пронаћи родитељи или други чланови породице, дјетету ће бити пружена иста заштита као и било којем другом дјетету које је привремено или стално лишено свог породичног окружења из било којег разлога, како се истиче у овој Конвенцији.

Члан 23.

1. Државе-потписнице признају да ментално или физички онеспособљено дијете треба да ужива пун и пристојан живот, у условима који обезбјеђују достојанство, потицу самопоуздање и олакшавају активно дјечије учешће у заједници.
2. Државе-потписнице признају право онеспособљеном дјетету на посебну бригу и потпомагаће и обезбјеђивати, у зависности од доступних средстава, пружање помоћи таквом дјетету и онима који су одговорни за бригу о њему, помоћ коју они затраже и која одговара дјечијем стању и приликама родитеља или других који се брину за дијете.
3. Признајући посебне потребе онеспособљеног дјетета, помоћ која се даје у складу са ставом 2. овог члана дават ће се бесплатно гдје год је то могуће, узимајући у обзир финансијска средства родитеља или других који се брину за дијете, и она ће бити планирана тако да се онеспособљеном дјетету пружи успјешан приступ образовању, школовању, здравственим службама, службама за рехабилитацију, припреми за запослење и могућностима рекреације на начин који помаже дјетету да постигне што потпунију могућу друштвену интеграцију и индивидуални развитак, укључујући његов културни и духовни развитак.
4. Државе-потписнице ће унапређивати, у духу међународне сарадње, размјену одговарајућих информација на пољу превентивне здравствене заштите и медицинског, психолошког и функционалног лијечења онеспособљеног дјетета, укључујући ширење информација као и приступ методама рехабилитације, образовању и службама професионалне оријентације, са циљем да се омогући државама-потписницама да побољшају своје могућности и стручност и да прошире своје искуство у тим подручјима. У том погледу посебно ће се узимати у обзир потребе земаља у развоју.

Члан 24.

1. Државе-потписнице признају право дјетета да ужива највиши стандард здравља који је могуће достићи, и да има приступ институцијама за лијечење и здравствену рехабилитацију.
2. Државе-потписнице ће тежити ка пуном провођењу овог права, а посебно ће предузети сљедеће одговарајуће мјере:
 - (а) Да смање смртност дојенчади и дјеце;
 - (б) Да обезбиједи пружање потребне медицинске помоћи и бриге за здравље свој дјечи, с нагласком на развитак примарне здравствене заштите;
 - (ц) Да се боре против болести и неисхрањености, укључујући, у оквиру примарне здравствене заштите, између осталог, примјену доступних технологија и давање одговарајуће прехране и чисте воде за пиће, узимајући у обзир опасности и ризике загађења човјекове околине;
 - (д) Да мајкама обезбиједи одговарајућу здравствену заштиту прије и после порођаја;
 - (е) Да обезбиједи да су сви дјелови друштва, нарочито родитељи и дјеца, обавијештени, да имају приступ образовању и да им се даје подршка при кориштењу основног знања о дјечијем здрављу и прехрани, о предностима дојења, хигијене и еколошких санитарија, као и спријечавање несретних случајева;

(ф) Да развијају превентивну здравствену заштиту, савјетовање за родитеље, као и образовање у планирању породице и одговарајуће службе.

3. Државе-потписнице ће предузети све ефикасне и одговарајуће мјере да би се уклонили сви традиционални обичаји штодљиви по дјечије здравље.

4. Државе-потписнице се обавезују да ће потицати и охрабривати међународну сарадњу да би се постепено потпуно остварило право признато у овоме члану. У овом погледу посебна брига ће бити посвећена потребама земаља у развоју.

Члан 25.

Државе-потписнице признају право дјетета које је од стране одговарајућих власти послано у одређену институцију ради бриге, заштите или лијечења његовог физичког или менталног здравља на периодично преиспитивање третмана који се пружа дјетету и свих других околности значајних за његов смјештај.

Члан 26.

1. Државе-потписнице признају сваком дјетету право на предности социјалне сигурности, укључујући социјално осигурање, и подузеће потребне мјере да се постигне потпуно остварење овог права у складу са својим националним законом.

2. Предности треба да буду пружене, гдје је то примјењиво, узимајући у обзир средства и прилике дјетета и особа које су одговорне за издржавање дјетета, као и друге услуге значајне за потраживање повластица од стране самог дјетета или у име дјетета.

Члан 27.

1. Државе-потписнице признају право сваког дјетета на животни стандард који одговара дјететовом физичком, менталном, духовном, моралном и друштвеном развоју.

2. Родитељ(и) или други одговорни за дијете имају првенствену одговорност да обезбиједе, у оквиру својих способности и финансијских могућности, услове живота потребне за дјететов развој.

3. Државе-потписнице, у складу с националним условима и у оквиру својих средстава, предузет ће одговарајуће мјере да помогну родитељима и другим одговорним за дијете у остваривању овог права, па ће у случају потребе дати материјалну помоћ и помагати програме, нарочито оне који се тичу прехране, одијевања и становања.

4. Државе-потписнице ће предузети све одговарајуће мјере да обезбиједе да дијете добије издржавање од родитеља или других особа које имају финансијску одговорност за дијете, и у држави-потписници и из иностранства. Нарочито ако особа која има финансијску одговорност за дијете живи у некој држави другачијој од државе у којој живи дијете, државе-потписнице ће потицати приступ међународним споразумима или закључивање таквих споразума, као и склапање других одговарајућих аранжмана.

Члан 28.

1. Државе-потписнице признају право дјетета на образовање, а да би се ово право остварило поступно и на основи једнаких могућности, оне ће напосе:

- (а) Прогласити основно школовање обавезним и бесплатно доступним за свакога;
 - (б) Охрабривати развитак различитих облика средњег образовања, укључујући опште и стручно образовање, учинити их доступним и приступачним сваком дјетету, и подузети одговарајуће мјере као што је увођење бесплатног образовања и нуђење финансијске помоћи у случају потребе;
 - (ц) Омогућити приступ високом образовању за све, на основу способности, свим одговарајућим средствима;
 - (д) Учинити доступним свој дјечи образовне и стручно-образовне информације и савјетовање;
 - (е) Предузети мјере да се подржи редовно похађање школа и смањење стопа прекида школовања.
2. Државе-потписнице ће предузети све одговарајуће мјере да би се обезбиједило да се школска дисциплина проводи на начин примјерен дјечијем људском достојанству и у складу с овом Конвенцијом.
3. Државе-потписнице ће унапријеђивати и охрабривати међународну сарадњу у стварима које се односе на образовање, нарочито да би се придонијело елиминацији неукости и неписмености широм свијета и олакшао приступ научном и техничком знању и модерним наставним методама. У овом погледу ће се посебна пажња посветити потребама земаља у развоју.

Члан 29.

1. Државе-потписнице се слажу да се образовање дјетета усмјери ка:

- (а) Развоју дјечије личности, талента и менталних и физичких способности до њихових пуних могућности;
- (б) Развоју поштовања према људским правима и основним слободама као и принципима зајамченим у Повељи Уједињених нација;
- (ц) Развоју поштовања према родитељима дјетета, дјететовом културном идентитету, језику и вриједностима, према националним вриједностима земље у којој дијете живи, земљи из које може потицати, као и према цивилизацијама друкчијим од његове властите;
- (д) Припреми дјетета за одговоран живот у слободном друштву, у духу разумијевања, мира, толеранције, једнакости сполова и пријатељства према свим народима, етничким, националним и вјерским групама, као и особама урођеничког поријекла;
- (е) Развоју поштовања према природној околини.

2. Ниједан дио овог члана или члана 28. неће се тумачити тако да би могао сметати слободи појединаца или тијела да оснују и усмјеравају образовне институције, увијек под условом да се поштују принципи изложени у ставу 1. овог члана и захтјеви да образовање које се одвија у таквој институцији мора одговарати минималним стандардима које је поставила држава.

Члан 30.

У оним државама у којима постоје етничке, религиозне или лингвистичке мањине, или особе аутохтоног поријекла, дјетету које припада таквој мањини или које је аутохтоно неће бити занијекано право да, у заједници с другим члановима своје групе, ужива своју културу, да исповиједа своју вјеру или да употребљава свој језик.

Члан 31.

1. Државе-потписнице признају право дјетета на одмор и слободно вријеме, на игру и рекреацију који одговарају старости дјетета и на слободно учешће у културном животу и умјетностима. 2. Државе-потписнице ће поштовати и унапређивати право дјетета да у пуној мјери учествује у културном и умјетничком животу, и потпомагаће пружање одговарајућих и једнаких прилика за културну, умјетничку и рекреативну активност, као и за слободно вријеме.

Члан 32.

1. Државе-потписнице признају право дјетета да буде заштићено од економске експлоатације и од било каквог рада који је вјероватно опасан, може ометати дјечије образовање, или нашкодити дјечијем здрављу или физичком, менталном или друштвеном развоју.

2. Државе-потписнице ће подузети законске, управне, друштвене и образовне мјере да би се обезбиједило провођење овог члана. Са овим циљем и узимајући у обзир релевантне одредбе других међународних инструмената, државе-потписнице ће нарочито:

- (а) Одредити минималну старост или минималне старости за запошљавање;
- (б) Побринути се за одговарајућа правила о радном времену и условима запослења;
- (ц) Побринути се за одговарајуће казне или друге санкције које ће обезбиједити успјешно провођење овог члана.

Члан 33.

Државе-потписнице ће предузети све одговарајуће мјере, укључујући законске, управне, друштвене и образовне мјере, да би се дјеца заштитила од противзаконите употребе опојних дрога и психотропних супстанци, како је то дефинирано у релевантним међународним уговорима, као и да би се спријечило кориштење дјеце у незаконитој производњи и продаји таквих супстанци.

Члан 34.

Државе-потписнице се обавезују да ће заштитити дијете од свих облика сексуалне експлоатације и сексуалне злоупотребе. У ту сврху државе-потписнице ће нарочито подузети све одговарајуће мјере да се спријечи:

- (а) Поттицање или тјерање дјетета да се упусти у било какву незакониту сексуалну активност;
- (б) Кориштење дјетета у циљу експлоатације за проституцију или друге незаконите сексуалне радње;

(ц) Кориштење дјетета у циљу експлоатације у порнографским представама или материјалима.

Члан 35.

Државе-потписнице ће предузети све одговарајуће националне, билатералне и мултилатералне мјере да би се спријечило отимање, продаја и трговина дјецом за било какве сврхе, у било ком облику.

Члан 36.

Државе-потписнице ће заштитити дијете од свих других облика експлоатације штетне по било који вид дјечије добробити.

Члан 37.

Државе-потписнице ће обезбиједити да:

(а) Ниједно дијете не буде подвргнуто мучењу или другом окрутном, нехуманом или понижавајућем поступку или казни. Ни смртна казна ни доживотна робија без могућности ослобађања не могу се наметнути код пријеступа који су починиле особе млађе од осамнаест година;

(б) Ниједно дијете неће бити незаконито или произвољно лишено слободе. Хапшење, притвор или затварање дјетета одвијат ће се у складу са законом и биће предузето само као посљедња мјера и на што краће одговарајуће вријеме;

(ц) Са сваким дјететом лишеним слободе поступаће се хумано и с поштовањем према урођеном достојанству људске особе, и на начин који узима у обзир потребе особе те старости. Посебно ће свако дијете лишено слободе бити одвојено од одраслих, осим ако то није у најбољем дјечијем интересу, а имаће право да одржава додире са својом породицом путем дописивања и посјета, осим у изузетним околностима;

(д) Свако дијете лишено слободе имат ће право на брз приступ законској и другој одговарајућој помоћи, право да оспори законитост свог лишавања слободе пред судом или другом надлежном, неовисном и непристраним власти и на брзу одлуку о било каквој таквој акцији.

Члан 38.

1. Државе-потписнице се обавезују да ће поштовати и осигурати поштовање правила међународног хуманитарног закона примјењивог на њих у оружаним сукобима који се тичу дјече.

2. Државе-потписнице ће предузети све оствариве мјере да обезбиједи да особе које још нису напуниле петнаест година не учествују директно у непријатељствима.

3. Државе-потписнице неће регрутирати ниједну особу која још није напунила петнаест година у своје оружане снаге. При регрутацији оних који су напунили петнаест година, али још немају осамнаест година, државе-потписнице ће се трудити да дају предност онима који су најстарији.

4. У складу са својим обавезама по међународном хуманитарном закону да заштите цивилно становништво у оружаним сукобима, државе-потписнице ће предузети све оствариве

мјере да обезбиједи заштиту дјецe и бригу о оној дјеци која су погођена оружаним сукобом.

Члан 39.

Државе-потписнице ће предузети све одговарајуће мјере да унаприједи физички и психолошки опоравак дјетета које је жртва било којег облика занемаривања, експлоатације или злостављања, мучења или било којег другог облика окрутног, нехуманог или понижавајућег поступка или казне, или оружаних сукоба. Такав опоравак и реинтеграција треба да се одвија у околини која даје потпору здрављу, самопоштовању и достојанству дјетета.

Члан 40.

1. Државе-потписнице признају право сваког дјетета које је наводно прекршило, или је оптужено за кршење кривичног закона, да се према њему поступа на начин у складу с унапређењем дјететовог осјећања достојанства и вриједности, који оснажује дјечије поштовање према људским правима и основним слободама других, и који узима у обзир дјечију старост и пожељност дјечије реинтеграције, као и дјечије преузимање конструктивне улоге у друштву.

2. У томе циљу, и имајући на уму поштовање релевантних одредби међународних инструмената, државе-потписнице ће посебно обезбиједити да:

(а) Ниједно дијете неће бити обијеђено, оптужено или оцијењено као прекршилац кривичног закона због чинова или пропуста који нису били забрањени националним или међународним законом у вријеме кад су били почињени;

(б) Свако дијете које је обијеђено или оптужено да је прекршило кривични закон имат ће у најмању руку слједеће гаранције:

(и) Да ће бити сматрано невиним док не буде према закону доказано да је криво;

(ии) Да ће одмах и директно бити обавијештено о оптужбама против себе, и ако је то могуће, преко својих родитеља или законских старатеља, те да ће имати законску и другу одговарајућу помоћ у припреми и излагању своје одбране;

(иии) Да ће се о оптужби одлучити без одлагања од једног овлаштеног, неовисног и непристраног судског тијела или власти на поштеној расправи у складу са законом, у присуству законске или друге одговарајуће помоћи, и да ће се, осим ако се буде сматрало да то није у најбољем интересу дјетета, посебно узети у обзир његова старост или ситуација, као и његових родитеља односно законских старатеља;

(ив) Да неће бити присиљено да свједочи или да призна кривњу, да ће се испитати свјedoци против њега и да ће се обезбиједити и учешће и испитивање свјedoка у његову корист, под једнаким условима;

(в) Ако се сматра да је прекршило кривични закон, да ће се таква одлука и друге мјере наметнуте као њене посљедице преиспитати од стране компетентније, неовисне и непристрасне власти или судског тијела у складу са законом;

(ви) Да ће имати слободан приступ преводиоцу, ако дијете не разумије или не говори језик који се употребљава;

(виш) Да ће његов приватни живот бити поштован у свим дијеловима поступка.

3. Државе-потписнице ће настојати да помогну успостави закона, процедура, власти и институција које се посебно баве дјецом која су обијеђена, оптужена или је оцијењено да су прекршила кривични закон, и то нарочито:

(а) Установљењу минималне старости испод које ће бити сматрано да дјеца нису имала способности да прекрше кривични закон;

(б) Гдје год је то одговарајуће или пожељно, мјерама поступка према таквој дјечи без упуштања у судски поступак, ако се потпуно поштују људска права и законска јамства.

4. Биће доступне различите уредбе као што су наредбе о бризи, савјетовању и надзору; савјетовање; условна казна; усвајање; образовни и стручни програми и друге алтернативе затвору, да би се обезбиједило да се са дјецом поступа на начин који одговара њиховој добробити, а пропорционалан је и околностима и прекршају.

Члан 41.

Ништа у овој Конвенцији неће утицати на било какве одредбе које више придонесе остварењу права дјетета, а могу бити садржане у:

(а) Закону државе-потписнице; или

(б) Међународном закону који важи за дотичну државу.

ДИО II

Члан 42.

Државе-потписнице се обавезују да обзране принципе и одредбе Конвенције, на одговарајући и активан начин, како дјечи тако и одраслима.

Члан 43.

1. У сврху одређивања напретка који су државе-потписнице постигле у реализацији обавеза преузетих у овој Конвенцији, установиће се Комитет за права дјетета који ће имати у тексту наведене функције.

2. Комитет ће се састојати од десет стручњака високог моралног угледа и признате стручности на пољу којим се бави ова Конвенција. Државе-потписнице ће изабрати чланове Комитета међу својим грађанима и они ће служити у личном својству, узимајући у обзир једнаку географску расподелу као и главне законске системе.

3. Чланови Комитета ће бити бирани тајним гласањем с пописа особа које су номинирале државе-потписнице. Свака држава-потписница може номинирати једну особу међу својим грађанима.

4. Први избор Комитета одржат ће се не више од шест мјесеци од дана ступања на снагу ове Конвенције, а након тога сваке друге године. Најмање четири мјесеца прије датума

сваког избора генерални секретар Уједињених нација ће упутити писмо државама-потписницама позивајући их да предложе своје номинације у року од два мјесеца. Генерални секретар ће након тога припремити листу по алфавитном реду свих особа номинираних на тај начин, назначавајући државе-потписнице које су их номинирале, и предочити је државама-потписницама ове Конвенције.

5. Избори ће се одржати на састанцима држава-потписница које сазива генерални секретар у сједишту Уједињених нација. На тим састанцима, на којима двије трећине држава-потписница чине кворум, особе изабране у Комитет бит ће оне које добију највећи број гласова и апсолутну већину гласова представника држава-потписница који су били присутни и који су гласали.

6. Чланови Комитета се бирају на термин од четири године. Они се могу реизабрати ако буду поново номинирани. Мандат пет чланова изабраних по првим изборима ће истећи након двије године. Одмах након првих избора, имена тих пет чланова, одредит ће жријехом председавајући тог састанка.

7. Ако неки члан Комитета умре или поднесе оставку или изјави да из било којег разлога више не може вршити своје дужности у Комитету, држава-потписница која је номинирала тог члана поставит ће другог стручњака, свог грађанина, да служи преостали дио термина, ако то Комитет одобри.

8. Комитет ће установит своја властита процедурална правила.

9. Комитет ће бирати своје функционере на период од двије године.

10. Сједнице Комитета ће се нормално одржавати у сједишту Уједињених нација или на некоме другом погодном мјесту које Комитет одабере. Комитет ће се нормално састајати једном годишње. Трајање састанка Комитета ће бити одређено, и ако је потребно, поново одређено, на састанку држава-потписница ове Конвенције, под условом да то одобри Генерална скупштина.

11. Генерални секретар Уједињених нација дат ће потребно особље и уређаје да би Комитет могао успјешно вршити своје функције по овој Конвенцији.

12. Уз пристанак Генералне скупштине, чланови Комитета успостављеног овом Конвенцијом примат ће накнаду из средстава Уједињених нација већ према условима и приликама које одреди Скупштина.

Члан 44.

1. Државе-потписнице се обавезују да ће Комитету слати, преко генералног секретара Уједињених нација, извјештаје о мјерама које су донијеле, а које дјелују на права призната овдје и о напретку који је постигнут у уживању тих права: (а) у року од двије године од ступања на снагу Конвенције за одређену државу-потписницу;

(б) након тога, сваких пет година.

2. Извјештаји сачињени по овоме члану назначит ће чиниоце и тешкоће, ако их има, које су утјецале на ступањ испуњења обавеза по овој Конвенцији. Извјештај ће такође садржавати

довољно података да би се Комитету пружио свеобухватно разумијевање провођења Конвенције у дотичној земљи.

3. Држава-потписница која је поднијела свеобухватан први извјештај Комитету не мора, у каснијим извјештајима који се подносе према ставу 1(б) овог члана, понављати раније дате основне податке.

4. Комитет може захтијевати од држава-потписница даље податке битне за провођење Конвенције.

5. Комитет ће Генералној скупштини преко Економског и Друштвеног савјета сваке двије године поднијети извјештај о својим дјелатностима.

6. Државе-потписнице ће учинити своје извјештаје широко доступним јавности у својим земљама.

Члан 45.

Да би се подржало успјешно провођење Конвенције и да би се подстакла међународна сарадња на пољу кога покрива Конвенција;

(а) Специјализиране агенције, Дјечији фонд Уједињених нација (УНИЦЕФ) и други органи Уједињених нација имају право да буду представљени приликом разматрања провођења оних одредби ове Конвенције које припадају дјелокругу њиховог мандата. Комитет може позвати специјализиране агенције, Дјечији фонд Уједињених нација и друга овлаштена тијела, када то буде сматрано потребним, да дају стручне савјете о провођењу Конвенције у подручјима унутар дјелокруга њиховог мандата. Комитет може позвати специјализиране агенције, Дјечији фонд Уједињених нација и друге органе Уједињених нација да поднесу извјештаје о провођењу Конвенције на подручјима која спадају у дјелокруг њихових дјелатности;

(б) Комитет ће достављати, ако то буде сматрао потребним, специјализираним агенцијама, Дјечијем фонду Уједињених нација или другим овлашћеним тијелима било какве извјештаје држава-потписница који садрже захтјеве или указују на потребе за техничким савјетима или помоћи, заједно с евентуалним запажањима или приједлозима Комитета о тим захтјевима или указивању на потребе;

(ц) Комитет може препоручити Генералној скупштини да тражи од генералног секретара да предузме проучавања одређених предмета који се тичу права дјетета;

(д) Комитет може давати приједлоге и опште препоруке засноване на подацима примљеним у складу са члановима 44. и 45. ове Конвенције. Такви приједлози и опште препоруке пренијет ће се дотичној држави-потписници и о томе ће се извјестити Генерална скупштина, заједно с примједбама, ако их има, држава-потписница.

ДИО III

Члан 46.

Ова Конвенција ће бити отворена за потписе свих држава.

Члан 47.

Ова Конвенција је подложна ратификацији. Документи о ратификацији ће се похранити код генералног секретара Уједињених нација.

Члан 48.

Ова Конвенција ће остати отворена приступу било које државе. Документи о приступу биће похрањени код генералног секретара Уједињених нација.

Члан 49.

1. Ова Конвенција ће ступити на снагу тридесетог дана након дана похрањивања двадесетог документа о ратификацији или приступу код Генералног секретара Уједињених нација.

2. За сваку државу која ратифицира Конвенцију или јој приступа након похрањивања двадесетог документа о ратификацији или приступању, Конвенција ће ступити на снагу тридесетог дана након похрањивања њеног документа о ратификацији или приступању.

Члан 50.

1. Било која држава-потписница може предложити амандман и предати га генералном секретару Уједињених нација. Генерални секретар ће након тога пренијети предложени амандман државама-потписницама, с молбом да назначе да ли се слажу с конференцијом држава-потписница да би се размотрили приједлози и гласало о њима. У случају да, у року од четири мјесеца од дана преношења амандмана, најмање једна трећина држава-потписница прихвати такву конференцију, генерални секретар ће сазвати конференцију под окриљем Уједињених нација. Било који амандман прихваћен од већине држава-потписница које су присутне и гласају на конференцији биће поднесен Генералној скупштини на одобрење.

2. Амандман који је прихваћен у складу са ставом 1. овог члана ступит ће на снагу када буде одобрен од Генералне скупштине Уједињених нација и прихваћен од двотрећинске већине држава-потписница.

3. Када амандман ступи на снагу, он ће бити обавезан за оне државе-потписнице које су га прихватиле, док су остале државе потписнице и даље обавезане одредбама ове Конвенције и било којим ранијим амандманима које су прихватиле.

Члан 51.

1. Генерални секретар Уједињених нација примит ће и прослиједити свим државама текст који садржи придржано право постављено од стране држава у вријеме ратификације или приступања.

2. Услов неспојив са циљем и сврхом ове Конвенције неће бити допуштен.

3. Услови се могу повући у било које доба тако да се таква обавијет пошаље генералном секретару Уједињених нација који ће о томе обавијестити све државе. Таква обавијест ће добити ваљаност с даном кад је примљена од стране Генералног секретара.

Члан 52.

Држава-потписница може отказати ову Конвенцију писменим обавјештењем генералном секретару Уједињених нација. Отказивање ступа на снагу годину дана од дана пријема обавијести од стране Генералног секретара.

Члан 53.

Одређено је да се ова Конвенција похрани код генералног секретара Уједињених нација.

Члан 54.

Оригинал ове Конвенције, чији су текстови на арапском, кинеском, енглеском, француском, руском и шпанском језику подједнако аутентични, бит ће похрањен код генералног секретара Уједињених нација. Као свјedoци овога, потписани опуномоћеници, ваљано овлаштени за то од својих влада, потписали су ову Конвенцију.